

Onderwerp

Startnotitie Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur en Klimaat (P-MIEK)

Kern mededeling:

In opdracht van het Rijk werken provincie, netbeheerders en gemeenten intensiever samen op het thema energie infrastructuur. In de startnotitie P-MIEK 2.0 worden de afspraken over deze samenwerking op hoofdlijnen vastgelegd. Het heet 2.0 omdat het de tweede keer is dat het P-MIEK proces wordt doorlopen.

Mededeling:

De startnotitie is opgesteld samen met de gemeenten en netbeheerders, en voor het opstellen van de startnotitie is de landelijke richtlijn gebruikt. De Energyboard Flevoland, waarin het Rijk, de provincie, de netbeheerders en de zes gemeenten in Flevoland deelnemen, heeft op 26 februari 2024 ingestemd met de startnotitie.

De startnotitie is een notitie op hoofdlijnen conform een landelijke afspraak. De startnotitie in de bijlage heeft daarmee een andere status dan provinciale staten van Flevoland zijn gewend, het betreft een landelijke terminologie. Over de afzonderlijke producten die voortkomen uit het proces van het P-MIEK 2.0, zoals de provinciale Energievisie en de aanpak netcongestie, worden de Staten actief geïnformeerd.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de Woo (ja/nee aangeven)
Startnotitie P-MIEK 2.0	3263431	Ja

Registratienummer

3263316

Datum

14 mei 2024

Expertiseteam

ETENER

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Hofstra, H.J.

Ter kennisname aan PS en burgerleden

Provinciaal Meerjarenprogramma Energie Infrastructuur & Klimaat

19 februari 2024

Startnotitie P-MIEK 2.0 (2024-2025)

***Samenwerking gemeenten, netbeheerders en provincie Flevoland
op het thema energie voor de korte en lange termijn***

Provincie Flevoland
TenneT
Liander
Gasunie
Waterschap Zuiderzeeland
Gemeente Lelystad
Gemeente Almere
Gemeente Dronten
Gemeente Noordoostpolder
Gemeente Zeewolde
Gemeente Urk

Inhoudsopgave

1. Aanleiding Startnotitie P-MIEK 2.0	3
1.1 Doel en strekking van de startnotitie.....	5
1.2 Verantwoording totstandkoming en leeswijzer	5
2. Provinciaal Meerjarenprogramma Energie Infrastructuur & Klimaat	7
2.1 Groeiproces en langjarige samenwerking.....	7
2.2 Partijen en rollen in de samenwerking in de drie sporen	7
3. Werksporen beschrijving en producten	9
3.1 Spoor 1: Versnellen realisatie energie-infrastructuur	9
Doel	9
Producten en activiteiten	10
Organisatie en rollen	10
3.2 Spoor 2: Integraal programmeren	11
Doel integraal programmeren	11
Producten en activiteiten	14
Organisatie en rollen	16
3.3 Spoor 3: Beter Benutten.....	16
Doel	16

1. Aanleiding Startnotitie P-MIEK 2.0

Inleiding: een veranderend energiesysteem, netcongestie en P-MIEK

Het gebruik en de opwek van energie in Flevoland gaat de komende jaren sterk veranderen, onder meer doordat we verduurzamen en de doelen van het Klimaatakkoord van Parijs willen behalen. We gaan van het aardgas af, gaan elektrisch rijden, sluiten warmtepompen aan en leggen in hoog tempo zonnepanelen op de daken wat resulteert in grotere duurzame opwek en toenemende vraag naar elektriciteit, duurzame gassen en warmte. Tegelijkertijd groeit de economie, staan we voor een enorme woningbouwopgave en digitaliseert de maatschappij in hoog tempo. Door de veranderingen op ons energiesysteem ervaren we nu al de schaarste op het bestaande net en deze schaarste zal structureel zijn tot in ieder geval 2030.

Enorme uitbreidingsopgave

Het energiesysteem staat voor een enorme opgave, zowel aan de vraagkant als aan de aanbodkant. En de opgave is ook meerledig, enerzijds moeten we op de korte termijn inzetten op het beter benutten van het huidige net om ruimtelijk-economische ontwikkelingen te kunnen blijven faciliteren, anderzijds moeten we op de middellange en lange termijn nadenken over het toekomstig energiesysteem en de juiste stappen zetten richting het realiseren van dit systeem. Kortom, zowel de urgentie op de korte termijn vraagt inzet en aandacht maar zeker zo belangrijk het voorkomen van nieuwe problemen in de toekomst.

Het elektriciteitsnet moet in korte tijd fors worden uitgebreid, het gasnetwerk wordt voorbereid op het transport van duurzame gassen, zoals waterstof en groen gas, en er moeten warmtenetten worden aangelegd. Daarnaast zal fors geïnvesteerd worden in opslag en flexibiliteit om het systeem in balans te houden. En dit alles naast de flinke bestaande ruimtelijke opgaven voor de provincie Flevoland.

Structurele netcongestie

Sinds het najaar van 2022 is er sprake van leveringscongestie bij TenneT op het FGU-deel van het netwerk¹. Dit houdt in dat er niet meer elektriciteit getransporteerd kan worden op het huidige net. Deze leveringsbeperking op het hoogspanningsnet werkt direct door naar het regionale elektriciteitsnet van Liander. Om dit op te lossen moet TenneT de hoogspanningstransformatoren (als onderdeel van de FGU-pocket) verzwaren en uitbreiden. De verwachting is dat deze situatie medio/eind 2029 is opgelost.

Deze TenneT netcongestie heeft nu al een enorme impact. Op beide systemen voor afname of terugleveren van elektriciteit zit het Flevolandse net, bijna overal, vol. Waar een nieuwe aansluiting nodig is of een bestaande aansluiting verzwared moet worden komt deze

¹ Hier is het Noordelijk deel van de provincie Flevoland niet op aangesloten. Zij vallen onder een ander onderdeel van het TenneT-net. Wel was er in de gemeente Noordoostpolder en Urk al eerder sprake van Liander netcongestie.

aanvraag op de wachtlijst van de netbeheerders. Dit betekent dat per onderstation door netbeheerders en overheden wordt bekeken welke ontwikkelingen nog mogelijk zijn en welke voorlopig niet. Dit heeft een directe doorwerking op plannen voor woningbouw, voorzieningen, bedrijvigheid en verduurzaming in de provincie Flevoland. Maar ook voor initiatieven die juist binnen de netcongestie ruimte zouden moeten bieden, zoals het starten van energy hubs, is vooralsnog ook beperkte ruimte.

Regie en samenwerking

Deze veranderingen en uitdagingen kunnen we als netbeheerders, provincie en gemeenten alleen niet het hoofd bieden en vraagt om sterke regie en samenwerking. We hebben elkaar, andere overheden en de Rijksoverheid hard nodig om dit mogelijk te maken en hierin keuzen te maken. Ook de energiegebruikers, de elektriciteits-opwekkers en andere partijen zijn daarbij belangrijk om te komen tot een goede inrichting van het 'integraal programmeren van het energiesysteem'.

Hierbij kijken we naar een nieuwe vorm van samenwerken waarbij integraal wordt gekeken welke energie-infrastructuur waar en wanneer nodig. De op te stellen energievisie voor Flevoland vormt hiervoor de basis. We stemmen plannen op het gebied van energievraag (bijvoorbeeld woningbouw, bedrijven, landbouw, logistiek), energieopwek (o.a. wind, zon) en energie-infrastructuur beter en verder van tevoren met elkaar af. Op knelpunten in het systeem en eventueel in de realisatie kunnen we tijdig bijsturen, maar vooral gezamenlijke (gebieds)oplossingen hebben we zo tijdig in beeld. De resultaten borgen we in investeringsplannen van de netbeheerders en in het ruimtelijk beleid.

In het interprovinciaal overleg is afgesproken dat provincies een actieve rol gaan spelen bij het integraal programmeren van de regionale energie-infrastructuur. Deze programmering landt in elke provincie in een Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (P-MIEK). Dit programma ziet toe op de integrale ontwikkeling van vraag en aanbod en de benodigde infrastructuur, dus gezien vanuit alle sectoren.

Het P-MIEK zal tweejaarlijks worden geactualiseerd en bestuurlijk vastgesteld worden door Gedeputeerde Staten, in lijn met het landelijke ritme van het NMIEK en de investeringsplannen van de netbeheerders. In de provincies met (structurele) netcongestie vormt het beter benutten van het bestaande elektriciteitsnet een onderdeel van het proces van integraal programmeren. De uitdaging is om beide opgaven van elkaar te scheiden, maar waar mogelijk om slim te combineren en in ieder geval ervoor te zorgen dat oplossingsrichtingen op de korte termijn passen binnen de visie op de langere termijn.

Het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat is essentieel voor een toekomstbestendige energievoorziening en duurzame ontwikkeling van de provincie. We kijken daarbij naast elektriciteit ook naar warmte, waterstof en eventuele andere energiedragers die passen bij het energiesysteem. Lokaal kan er al veel, het ontbreekt echter nog aan een integrale visie op het energiesysteem en een ontwikkelpad om deze te kunnen realiseren.

1.1 Doel en strekking van de startnotitie

Demissionair Minister Jetten heeft² aangekondigd dat alle provincies aan de slag gaan met het opstellen van een startnotitie, die ingaat op het uit te voeren programmeringsproces waarin netbeheerders en overheden samen optrekken. Daarbij heeft hij aangegeven dat elke provincie een eerste iteratie van het P-MIEK-proces heeft doorlopen in 2023.

In de provincie Flevoland hebben GS een 1^e P-MIEK lijst van energie-infrastructuurprojecten vastgesteld in het voorjaar van 2023 dat in overleg met de netbeheerders is opgesteld. Deze eerste lijst is nog niet de uitkomst van het geheel doorlopen van de cyclus van integraal programmeren geweest.

Het doel van deze startnotitie is om de producten, de samenwerking en planning vast te leggen voor het doorlopen van de tweede cyclus, het P-MIEK proces 2.0, zodat deze in zijn geheel kan worden doorlopen. Hierdoor kan beter worden geïdentificeerd welke infrastructuurprojecten op lange termijn nodig zijn om het gewenste, toekomstige energiesysteem te realiseren.

Deze startnotitie dient als basis voor de overheden en netbeheerders bij het doorlopen van het programmeringsproces en het opstellen van de producten die hier invulling aan geven. Het geeft duiding over de achtergrond, de aanpak, de producten, de samenwerking en de organisatie (sturing, uitvoering, ambtelijk en bestuurlijk). Het is een notitie op hoofdlijnen.

Voor de afzonderlijke producten, zoals bijvoorbeeld een Energievisie, worden steeds in het Bestuurlijk Overleg Energie afspraken gemaakt over de bestuurlijke borging en doorwerking in de betrokken organisaties.

Omdat partijen midden in een leerproces zitten, kunnen inzichten over de samenwerkingsstructuur, nog wijzigen. Er is daarom voor gekozen om nu niet een volledig nieuwe structuur te bouwen, maar aan te sluiten bij wat er al is. In de afgelopen periode is er een bestuurlijke overlegcyclus RES ontstaan tussen de provincie, TenneT, Liander en gemeenten. Het idee is om die cyclus uit te breiden naar een breed Bestuurlijk Overleg Energie (Energyboard) met een sterker georganiseerd ambtelijk voorportaal.

1.2 Verantwoording totstandkoming en leeswijzer

Deze startnotitie is opgesteld door de provincie Flevoland na het inventariseren van de behoeften en wensen van de gemeenten in Flevoland en de netbeheerders TenneT en Liander. Gemeenten en netbeheerders hebben in een schriftelijke ronde verbeteringen en suggesties voor kunnen dragen en een conceptversie is besproken in het BO van 11 december 2023.

Voor het opstellen van deze notitie is gebruik gemaakt van de ervaringen en opgestelde documenten van andere provincies in het land. De context en de opgave omtrent een toekomstbestendige energie-infrastructuur is veelal hetzelfde.

² Kamerbrief van 30 juni 2022

De startnotitie gaat in hoofdstuk 2 eerst in op de samenwerking met de betrokken partijen en de verschillende rollen hierin. Hoofdstuk 3 beschrijft vervolgens de drie werksporen inclusieve de voorziene aanpak om tot de gewenste resultaten te komen en het bijbehorende tijdspad op hoofdlijnen.

2. Provinciaal Meerjarenprogramma Energie Infrastructuur & Klimaat

We werken in de provincie Flevoland volgens de drie werksporen uit het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN) aan de opgave, te weten:

1. Het versnellen realisatie energie-infrastructuur;
2. Het Integraal programmeren en prioriteren en
3. Het Beter benutten van de huidige netinfrastructuur en -capaciteit

Het Provinciaal Meerjarenprogramma Energie Infrastructuur en Klimaat Flevoland en deze startnotitie gaan over alle drie de werksporen.

2.1 Groeiproces en langjarige samenwerking

Het terrein van integraal programmeren van het energiesysteem is voor alle partijen nieuw. Partijen zullen de komende tijd met elkaar verder moeten uitvinden wat integraal programmeren precies inhoudt en wat ze van elkaar wel en niet kunnen verwachten. Het opstellen van deze startnotitie is daarmee ook een eerste stap in een gezamenlijk leerproces. Onder meer om die reden dient dit document te worden gezien als een startpunt, en niet als een 'in beton gegoten' plan. Op basis van wat partijen met elkaar leren, en andere (landelijke) ontwikkelingen zal voortschrijdend inzicht ontstaan, die in goed overleg hun plek zullen krijgen in de aanpak en samenwerking.

Integraal programmeren is niet alleen nieuw, het vereist daarnaast ook andere competenties, extra arbeidskrachten en nieuwe werkwijzen. Deze vragen tijd en het is daarom realistisch om uit te gaan van een ingroeipad. De focus van het eerste P-MIEK ligt primair op de elektriciteitsinfrastructuur, volgende versies van het P-MIEK zullen naar verwachting ook andere energiedragers, flexibiliteit en opslag omvatten. Bij een tweede iteratie van het P-MIEK (2024) zal het proces gelijk oplopen met de investeringsplannen (IP's) van de netbeheerders (2026), waardoor afstemming mogelijk wordt. Hierdoor kan het P-MIEK o.a. de scenario's en oplossingsrichtingen voor het IP voeden;

In de eerste iteratie van het programmeringsproces zal geen nieuw beleid ontwikkeld worden. We gaan uit van de bestaande situatie en zullen in de komende jaren streven naar een optimale verflechting van het P-MIEK en de investeringsplannen, waarmee nieuw beleid en informatie geïncorporeerd wordt.

Belangrijk aspect van het genoemde ingroeipad is verdere verduidelijking van de onderlinge verhouding tussen het provinciale en nationale MIEK. Deze is nog niet volledig helder, en aangezien dit niet specifiek binnen de provincie Flevoland bepaald wordt, gaat deze startnotitie daar niet verder op in.

2.2 Partijen en rollen in de samenwerking in de drie sporen

In het onderstaande schema staan de betrokken partijen in de samenwerking benoemd en wordt beknopt de rol beschreven. Tevens wordt de beoogde inbreng vanuit en doorwerking naar de eigen organisatie beschreven.

Provincie	<ul style="list-style-type: none"> • Regisseur van het P-MIEKproces • Stelt de projectenlijst P-MIEK en de Energievisie vast in GS • Brengt het eigen belang en beleid in als onderdeel van het programmeringsproces en ontwikkeling P-MIEK • Afstemming met Rijk (EZK, BZK) en IPO over interactie met Nationaal MIEK en LAN
TenneT en Liander	<ul style="list-style-type: none"> • Bieden inzicht in de (verwachte) knelpunten in het elektriciteitsnet • Geven inzicht in (on)mogelijkheden in keuzes rondom investeringen en de technische, ruimtelijke en financiële implicaties • Dragen bij aan de ontwikkeling van het P-MIEK, door relevante informatie aan te leveren en mee te werken aan (tussen)producten.
Gemeenten en Waterschap Zuiderzeeland	<ul style="list-style-type: none"> • Dragen bij aan de ontwikkeling van het P-MIEK, door relevante informatie aan te leveren en mee te werken aan (tussen)producten. • Focus op relevante keuzen in gebieden, koppelkansen en relaties met eigen ambities en beleid. • Afhankelijk van relevantie van de inhoud vaststellen en doorwerken van vastgestelde (tussen)producten (P-MIEK, Energievisie) naar eigen (omgevings)beleid.
Landelijke overheid (EZK)	<ul style="list-style-type: none"> • Eigenaar en aanspreekpunt voor nationale MIEK, inclusief interactie met het P-MIEK en het LAN • Aanspreekpunt en vormgever juridische status van het P-MIEK
Gasunie	<ul style="list-style-type: none"> • Geeft inzicht in de (on)mogelijkheden in keuzen met betrekking tot waterstof en (groene) gassen op het hoofdtransportnetwerk voor gas
Maatschappelijke organisaties, experts en relevante marktpartijen	<ul style="list-style-type: none"> • Leveren inzicht, informatie en geven inzicht in belangen, afhankelijk van het specifieke thema of (tussen)product van het integraal programmeren. • Aanvullende mogelijkheid voor consultatie - afhankelijk van de wens en behoefte - binnen (tussen)producten van het integraal programmeren.

3. Werksporen | beschrijving en producten

Samen met netbeheerders, gemeenten en andere stakeholders wordt door de Provincie Flevoland gewerkt aan drie werksporen om te komen tot een robuuste energie-infrastructuur:

1. Versnellen realisatie energie-infrastructuur: activiteiten gericht op het versnellen en voorkomen van vertraging van energie-infrastructuurprojecten t/m 2030.
2. Integraal programmeren: activiteiten gericht op het samenbrengen van ruimtelijke ontwikkelingen en de groei en inrichting van het energiesysteem en de bijpassende energie-infrastructuur vanaf 2030.
3. Beter benutten: activiteiten gericht op het slimmer en beter benutten van het bestaande net gegeven de structurele netcongestie.

Voor de drie werksporen worden in deze startnotitie op hoofdlijn het doel, de producten, organisatie en planning beschreven. Onderliggend is dit nader uitgewerkt. Voor producten, zoals een Energievisie, worden in het Bestuurlijk Overleg Energie nadere afspraken gemaakt over de bestuurlijke status en doorwerking van (tussen)producten van het integraal programmeren.

3.1 Spoor 1: Versnellen realisatie energie-infrastructuur

Doel

De projectenlijst P-MIEK Flevoland die door GS is vastgesteld dd 28 maart 2023 is in afstemming met de netbeheerders opgesteld en ingezonden voor landelijke verwerking. De opgenomen projecten hebben een zogenaamde 'prioriterings-positie' gekregen ten opzichte van de andere reguliere investeringen. De voortgang van deze projecten zal gezamenlijk moeten worden gemonitord door netbeheerders, provincie en gemeenten en waar mogelijk door betrokken partijen worden versneld.

Dit is het primaire doel van werkspoor 1. Naast de projecten met P-MIEKstatus richt het spoor zicht ook breder op het versnellen van projecten op hoogspanning- en middenspanningsniveau van de elektriciteitsinfrastructuur met regionaal impact.

Provincie, netbeheerders en gemeenten zullen gezamenlijk bepalen welke projecten tot deze bredere lijst behoren. Scope van het werkspoor zijn concrete projecten op de korte en middellange termijn³. Het betreft leidingen vanaf 150kv en het onderstation-niveau. De uitbreidingen op laagspanningsniveau worden door de regionale netbeheerders in afstemming met gemeenten uitgevoerd en vallen buiten scope van dit spoor maar zijn een belangrijke opgave voor gemeenten en netbeheerders binnen het energiesysteem.

³ Het integraal programmeren van de energie-infrastructuur op de lange termijn is onderdeel van werkspoor 2.

Producten en activiteiten

Het eerste product van werkspoor 1 is een **monitoringtool**. Om de voortgang van de projecten te bewaken zal een monitoringtool in vorm van een stoplichtsysteem worden vormgegeven. In basis worden de projecten uit de projectenlijst P-MIEK Flevoland hiermee gemonitord. Het tweede product is een **uitgebreide project-monitoring-lijst** (P-MIEKlijst plus aanvullende projecten). Om tot de uitgebreide lijst te komen worden netbeheerders gevraagd om relevante projecten in te brengen en worden o.a. de volgende investeringsplannen en inzichten uit spoor 2 als input gebruikt. Gelijktijdig geldt dat projecten die hierdoor worden geïdentificeerd mee zullen worden gewogen in werkspoor 2.

Nadat het monitoringstool en de projectenlijst afgerond zijn, ontstaat een doorlopend proces van monitoring. Netbeheerders dienen vroegtijdig aan te geven wanneer deze projecten dreigen te vertragen. Daarnaast kunnen andere partijen signaleren wanneer projecten vertraging oplopen. Indien projecten vertraging oplopen is het zaak om samen met betrokken partijen oorzaken van vertraging en mogelijke oplossingsmogelijkheden te onderzoeken.

Eind 2024/begin 2025 zal er een nieuwe 'projectenlijst P-MIEK Flevoland' opgesteld, vastgesteld en aangeleverd worden voor opname/verwerking/prioritering in de investeringsplannen van de netbeheerders. Deze lijst is een product uit werkspoor 2, maar zodra deze lijst is vastgesteld, zullen de projecten ook in werkspoor 1 terecht komen om gemonitord en indien nodig en mogelijk versnelt te worden.

Tabel 1. Activiteiten in werkspoor 1

Product/Activiteit	Wanneer	Wie
Inrichten monitoringstool - 1 werksessie over inrichting van het tool - Delen van concept-tool en feedbackronde	Het monitoringtool zal werkbaar zijn met Q1 2024 en kan naar aanleiding van nadere inzichten nog altijd verbeterd worden	Provincie (regierol), gemeenten en netbeheerders
Uitgebreide projectmonitoringlijst - meerdere werksessie's	Q1 2024	Provincie, gemeenten en netbeheerders
Monitoring elektriciteitsinfra-projecten	Doorlopend: ieder 6 weken en bij signalering van vertraging; kwartaalrapportage in de eerste maand van elk kwartaal terugkijkend op het afgelopen kwartaal	
Projectgebonden probleemanalyse (alleen bij vertraging)	Ad-hoc bij vertraging die door monitoring wordt vastgesteld	Te bepalen naar type project, bij hoogspanning o.a. TenneT en EZK; bij middenspanning o.a. Liander en gemeenten

Organisatie en rollen

Eindverantwoordelijk voor het proces en de oplevering van de producten is de provincie Flevoland. Voor de uitvoering van de netuitbreidingen en het signaleren van vertragingen

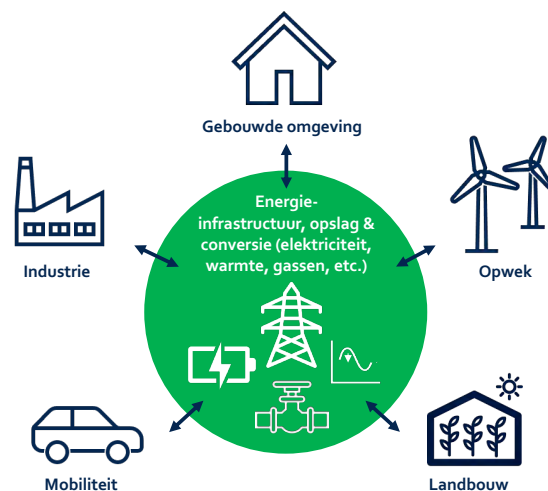
hiervan zijn de netbeheerders TenneT en Liander verantwoordelijk. Overheden zijn daarnaast verantwoordelijk voor de afhandeling van omgevingsvergunningen omtrent netuitbreidingen en onderstations. Eventueel kan actief grondbeleid door publieke partijen tot versnelling van projecten bijdragen. In het kader van efficiëntie vinden overleggen aanleiding-/product- gebonden plaats.

3.2 Spoor 2: Integraal programmeren

Doel integraal programmeren

Het centrale doel van integraal programmeren is het schetsen van een gezamenlijk beeld en het maken van gezamenlijke keuzes over toekomstige uitbreidingen in het energiesysteem (elektriciteit, duurzame gassen zoals waterstof, warmte, opslag, conversie), in samenhang met de beoogde ontwikkeling van woningbouw, mobiliteit, verduurzaming van de industrie, landbouw, opwek, etc. Dit alles met het oog op het tijdig realiseren van een toekomstbestendig energiesysteem om daarmee ruimtelijke, economische en klimaatdoelstellingen te faciliteren.

De resultaten uit het regionale programmeringsproces zullen doorwerking krijgen in de Investeringsplannen (IP) van de netbeheerders en investeringsbeslissingen voor niet-gereguleerde infrastructuur. Overheden zullen P-MIEK implementeren o.a. in het omgevingsbeleid. Landelijk is afgesproken dat het P-MIEK uit de tweede iteratie in februari 2025 wordt opgeleverd, zodat de resultaten kunnen worden meegenomen in het Investeringsplan 2026 (IP 2026) van de netbeheerders. Projecten van nationaal belang kunnen worden aangedragen voor het nationale MIEK.

Integraal programmeren richt zich op alle sectoren binnen het energiesysteem (industrie, bedrijventerreinen, bestaande gebouwde omgeving, woningbouw, land- en glastuinbouw, mobiliteit en opwek, etc.) en op infrastructuur voor elektriciteit, warmte en duurzame gassen zoals waterstof en groen gas. Andere relevante energiedragers zoals brandstoffen en CO₂ worden wel meegenomen als belangrijke ontwikkeling binnen het energiesysteem, maar maken geen deel uit van de te selecteren P-MIEK-projecten. Voor elektriciteitsprojecten wordt er specifiek gefocust op HS- en HS/MS-stations en verbindingen. Door het lokale

karakter van LS en MS-stations en -verbindingen vallen deze buiten de scope van provinciaal programmeren. Hier wordt aan gewerkt op lokale schaal.

Het primaire resultaat van integraal programmeren op regionaal niveau is een programma voor de toekomstige uitbreiding en aanpassing aan het energiesysteem dat is vastgesteld als gezamenlijke inzet, samengevat als een provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (P-MIEK)⁴.

Met het doorlopen van dit proces worden afspraken over concrete projecten gemaakt waarmee de investeringsprogramma's en – beslissingen van netbeheerders in lijn zijn met de ruimtelijke ontwikkelingen in het omgevingsbeleid van gemeenten en provincie.

In de provincie Flevoland willen we deze cyclus voor het eerst volledig doorlopen. We bevinden ons nu formeel in fase 0 (de opstart), maar zijn al bezig met fase 1 (het verkrijgen van inzicht o.a. middels de systeemstudie Flevoland) en het voorbereiden van de producten van fase 2 (aanbesteding van de Energievisie Flevoland). In het voorjaar van 2025 wordt deze cyclus (2023 - 2025) afgerond met het vaststellen van een geactualiseerde lijst van P-MIEK projecten door het college van GS.

Uitgangspunten

Voor het gezamenlijk integraal programmeren en de bijbehorende samenwerking gelden de volgende uitgangspunten:

1. Integraal programmeren gaat over de energietransitie en het energiesysteem dat daarbij hoort. Daarvoor is visie nodig en zullen keuzes gemaakt moeten worden. Maar bovenal betreft het ook de ruimtelijke inrichting van Flevoland en de ruimte waarop dat

⁴ Voor meer informatie over het Integraal Programmeren adviseren we de Handreiking Integraal Programmeren te downloaden. Deze is opgesteld door het Rijk, VNG, IPO en de netbeheerders en gemakkelijk te vinden als pdf.

- energiesysteem beslag legt. Voortgang in realisatie van het energiesysteem kent een sterke samenhang met keuzes binnen de ruimtelijke ordening en het omgevingsbeleid.
2. Integraal programmeren gaat over het samenspel tussen energie-infrastructuur, ontwikkeling van vraag en aanbod van energie en de bijbehorende ruimtelijke ontwikkelingen. Om tijdig een duurzaam energiesysteem te ontwikkelen is het ook van belang om keuzes die daarin gemaakt worden ook vast te leggen in (omgevings)beleid en in ruimtelijke plannen van overheden. Niet alleen infrastructuur, ook conversie en opslag. Daarnaast is het belangrijk om energieplanologie te ontwikkelen: het nadenken over de energievoorziening bij de verstedelijkingsopgave.
 3. Integraal programmeren is duidelijk portefeuille-overstijgend. Daarnaast gaat integraal programmeren ook over vergunningverlening (natuurbescherming en milieuvergunningen), de elektrificatie van verkeer en vervoer, economie, P&O, financiën, de rolneming, etc.
 4. Het P-MIEK is een nieuw product dat nadrukkelijk raakt aan bestaande activiteiten van betrokken partijen. Dat betekent dat de inzichten ook raken aan bestaande werkzaamheden, inzichten en keuzes: Al voorziene investeringen in energie-infrastructuur tot en met 2032 staan in de investeringsplannen van de netbeheerders. Deze zijn tot stand gekomen op basis van toekomstscenario's en kennis over de sectorale ontwikkelingen. Het P-MIEK kan hierop aanvullingen geven door verbeterde kennis over de sectorale ontwikkelingen of door het identificeren van (voorwaardenscheppende) projecten die niet in de investeringsplannen van de netbeheerders staan.
 5. Integraal programmeren staat los van vervangingsinvesteringen die netbeheerders moeten doen om veiligheid en leveringszekerheid te borgen. Deze investeringen zullen altijd prioriteit blijven houden.
 6. Het tijdspad voor integraal programmeren ligt daarmee vooral op de langere termijn, namelijk 2030 - 2050. De investeringen in de periode tot 2030 zijn opgenomen in de investeringsplannen van netbeheerders. Deze zijn allemaal als noodzakelijk benoemd. De projecten met een in bedrijf name (IBN) tot 2025 liggen vast aangezien die in veel gevallen al aan een aannemer zijn besteed. Voor de periode 2025 tot 2030 kan het mogelijk zijn om projecten te versnellen. Dat gaat dan wel ten koste van andere projecten die daardoor vertragen. Hierbij geldt dat van elkaar afhankelijke projecten als een cluster beschouwd dienen te worden om ervoor te zorgen dat bij wijzigingen in plannen er geen nieuwe knelpunten ontstaan.
 7. In het provinciaal omgevingsbeleid wordt opgenomen dat de provincie in samenwerking met netbeheerders, medeoverheden en andere partners in het energiesysteem wil werken aan een toekomstbestendig regionaal energie-infrastructuurnetwerk dat tijdig beschikbaar is voor diverse ontwikkelingen, ruimtelijk is ingepast en efficiënt benut wordt. De inzet om te komen tot een P-MIEK is opgenomen in het omgevingsvisie en -programma van provincie Flevoland. Hiermee is de provinciale inzet op het programmeren van energie-infrastructuur, in samenhang met andere (ruimtelijke) ontwikkelingen, zelfbindend geborgd.
 8. De samenwerking rond integraal programmeren vindt plaats vanuit de formele verantwoordelijkheid van de betrokken partijen. Wijziging in verantwoordelijkheden vindt vanuit deze samenwerking niet plaats.
 9. Gemaakte afspraken als opbrengst van het programmeringsproces worden door de eigen organisaties geborgd en gerealiseerd.

Producten en activiteiten

Binnen het werkspoor 2 worden de producten opgeleverd die randvoorwaardelijk zijn voor het opstarten van de integraal programmeercyclus binnen de provincie Flevoland. De producten worden hieronder kort toegelicht.

Energiesysteem-verkenning / systeemstudie

Overheden en netbeheerders inventariseren gezamenlijk de bestaande situatie (o.a. huidige energie-infrastructuur, vraag en aanbod) en de voorziene ontwikkelingen in de regio op basis van o.a. sectorale plannen, omgevingsbeleid en investeringsplannen. Deze inzichten worden zoveel mogelijk gespecificeerd in tijd en locatie. Het doel van deze stap is het beschikbaar en bruikbaar maken van alle benodigde data, en het scheppen van overzicht van ontwikkelingen die worden meegenomen in het integraal programmeren

In het kader van P-MIEK wordt in Flevoland hiervoor allereerst een energiesysteem-verkenning ('systeemstudie') uitgevoerd. Doel van de systeemstudie is het verschillende toekomstscenario's te verkennen, en de impact daarvan door te rekenen (bijv. 'wat gebeurt er als volledig wordt ingezet op elektrificatie'). De scope is een langetermijnvisie tot 2050. Daarbij worden ook de mogelijkheden/potentieel van andere energiedragers verkent. De systeemstudie wordt door de regionale netbeheerder Liander getrokken en door provincie en gemeenten faciliteert. We gebruiken de Integrale Infrastructuurverkenning 2030-2050 (II3050) als basis waarin hoekpunten voor het integrale energiesysteem in NL worden beschreven.

Voor het informeren, betrekken en toetsen van de uitgangspunten van de scenario's hebben we al gebiedsbijeenkomsten georganiseerd. Het resultaat van deze bijeenkomsten zijn getoetste scenario's aan de hand van de lokale kennis en ontwikkelingen. De systeemstudie wordt naar verwachting in Q4 2023 afgerond en dient als input voor de energievisie.

Energievisie

De regionale energievisie geeft perspectief voor publieke partijen, bedrijvigheid en samenleving over het energiesysteem van de toekomst. Hierin worden de beleidsdoelstellingen, richtinggevende principes en gewenste ontwikkelingen geschetst, inclusief de benodigde (investerings in) energie-infrastructuur projecten om deze visie te kunnen realiseren. Landelijk wordt een dergelijk toekomstbeeld vormgegeven via de uitwerking van het Nationaal plan energiesysteem (NPE) en het Programma Energiehoofdstructuur (PEH). Uiteindelijk dient de regionale energievisie vertaald te worden in de omgevingsvisie van de provincie Flevoland.

Het proces om tot een gezamenlijke energievisie te komen wordt in Q4 2023 opgestart. Voor het Bestuurlijk overleg Energie wordt in Q4 2023 een besluitnota ingebracht over de Energievisie en de bestuurlijke status en doorwerking voor de betrokken partijen.

Regionaal Afwegingskader

In werkspoor 2 wordt een afwegingskader uitgewerkt op basis waarvan infrastructuurprojecten in tijden van schaarste geprioriteerd kunnen worden. De landelijke werkgroep Integraal Programmeren heeft in het kader van het Nationaal Meerjarenprogramma Infrastructuur en Klimaat (NMIEK) een uniform afwegingskader

opgeleverd, door de lokale overheden en netbeheerders kan deze nader worden uitgewerkt om beter passend te laten zijn bij de lokale kenmerken van de provincie Flevoland.

Het regionaal afwegingskader is nodig om op basis van een vastgestelde energievisie energie-infrastructuur projecten te kunnen prioriteren. In de planning loopt het opstellen en vaststellen van het regionaal afwegingskader gelijk op met het proces van de energievisie omdat het van belang kan zijn de richtinggevende principes van de energievisie goed te borgen in het afwegingskader.

Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur en Klimaat (P-MIEK)

Op basis van de energievisie en het afwegingskader zal in het P-MIEK een nieuwe iteratie van de projectenlijst worden gedaan. Eventueel komen hieruit ook onderzoeksvragen uit die in het vervolgtraject vorm moeten worden gegeven. Netbeheerders verwerken projecten met P-MIEKstatus in investeringsplannen. Provincie en gemeenten streven ernaar om als regio gezamenlijk een zienswijze op de investeringsplannen te formuleren.

Programma Energie-infrastructuur (PEI), een programma dat zorgt voor borging van de keuzes uit het programmeringsproces in het omgevingsbeleid van decentrale overheden en het stroomlijnen van de ruimtelijke inpassing van de energie-infrastructuur (relatie werkspoor III). Het PEI is nader vast te stellen onder de Omgevingsvisie, dat zorgt voor de borging van de keuzes in het integraal programmeerproces in het omgevingsbeleid van de decentrale overheden en het stroomlijnen van de ruimtelijke inpassing van de energie-infrastructuur. Het PEI is nader in te vullen naar aanleiding van de uitkomsten van de energievisie en ervaringen met de integrale sturing op de realisatie van energie-infrastructuurprojecten vanuit werkspoor 1.

Tabel 2. Activiteiten in werkspoor 2

Product/Activiteit	Wanneer	Wie
Systeemstudie	Afronding gepland voor Q4 2023	Netbeheerders (trekker), provincie en gemeenten
Energievisie - werksessies en ateliers	Start is in Q4 2023 en afronding gepland in Q2 2024	Provincie (regierol), gemeenten en netbeheerders, Vrijgave door BO Energie. Behandeling in BO Energie, bestuurlijke vaststelling door GS
Afwegingskader	Afronding gepland in Q2 2024	Provincie (regierol), gemeenten en netbeheerders, Vaststelling in BO Energie, eventueel bestuurlijk
P-MIEK	Afronding gepland Q4 2024 - Q1 2025	Provincie (regierol), gemeenten en netbeheerders

		Behandeling in BO Energie, bestuurlijke vaststelling door GS
PEI	Q2-2025	Provincie, in consultatie met gemeenten en netbeheerders

Organisatie en rollen

Organisatie en rollen verschillen per product. De netbeheerders TenneT en Liander zijn trekker omtrent de systeemstudie en de investeringsplannen. De energievisie, het afwegingskader en de nieuwe iteratie van P-MIEK worden in nauwe regionale samenwerking tussen provincie, gemeenten en netbeheerders vormgegeven, waarbij de provincie een regierol heeft en het proces bewaakt.

3.3 Spoor 3: Beter Benutten

Doel

Ook met een versnelde aanpak zal de realisatie van de benodigde netuitbreidingen tijd vragen. De netcongestie is structureel tot medio 2030. De opgave is om voor het thema netcongestie en de uitdagingen die hieruit voortkomen de doelstellingen, acties, inzet en rolverdeling vanuit gemeenten, netbeheerders, provincie en eventueel andere partijen (o.a. ministerie EZK, Horizon, EEF) beter te beschrijven en vast te leggen in een gezamenlijke bestuurlijke ‘opdracht Taskforce netcongestie’ voor het werkspoor III.

Het is belangrijk om binnen de provincie geen acties dubbel te organiseren en ook de inzet/afstemming met het LAN (Rijk), EZK, ACM voor de landelijke kaders en de rol van Horizon/EEF goed te borgen in de uitvoering. Er gebeurt namelijk veel op het thema netcongestie en het is van belang daar goed op aangehaakt te zijn, zowel ten aanzien van wet- en beleidsmatige ontwikkelingen als ook de concrete oplossingen in de praktijk.

Voor de verschillende activiteiten binnen het werkspoor zou gezien de urgentie van de opgave een ‘Taskforce netcongestie’ ingericht moeten worden. Het uitwerken van een plan van aanpak geeft hier nadere invulling aan.

Het doel van het versterken van de samenwerking is drieledig:

1. Actueel inzicht verwerven in de impact van en het volgen van de actualiteiten rondom netcongestie, en hierin met de betrokken partijen in goede afstemming en samenwerking op te acteren
2. De bestaande netcapaciteit zo goed mogelijk te benutten (beter benutten)
3. De (specifieke) kansen voor Flevoland om het net beter te benutten en/of anders in te richten te onderzoeken en te realiseren

Hierbij volgen we de landelijke aanpak (LAN) en proberen we hierin specifieke kansen vanuit de provincie Flevoland in te brengen in afstemming met de lokaal betrokken partijen. Het

gaat om het aanjagen van initiatief en innovatie en het concreet verder brengen van ideeën, zodat daadwerkelijk een impactvolle bijdrage wordt geleverd aan het minimaliseren van de impact van netcongestie. Er worden routes verkend die mogelijk doodlopen en inzet leidt daarmee niet gegarandeerd tot resultaat.

In de werkgroep voor het werkspoor III werken we de verschillende activiteiten die voortkomen uit de drie doelstellingen zoals deze hierboven zijn geformuleerd. De activiteiten vinden deels al plaats en parallel aan het nader uitwerken van het plan van aanpak gaan de werkzaamheden op onderdelen gewoon door. De urgentie is hoog.

Ook bekijken we samen met de netbeheerders, gemeenten, het Rijk, Horizon, EEF op welke wijze we dit passend kunnen organiseren en op welke wijze we de communicatie goed kunnen organiseren, o.a. richting de ondernemers binnen de provincie Flevoland. Het bestuurlijk overleg wordt benut om de afspraken over de activiteiten en de organisatie te borgen.

Tabel 3. Activiteiten in werkspoor 3

Product/Activiteit	Wanneer	Wie
Tweewekelijks overleg actualiteiten netcongestie	Doorlopend	Provincie (regierol), gemeenten en netbeheerders
Ontwikkelen voorstel 'Taskforce netcongestie Flevoland'	Opdracht bespreken in BO 26 februari 2024	Provincie, gemeenten en netbeheerders
Uitwerken en inrichten 'Taskforce netcongestie Flevoland'	Maart - april 2024 Definitief voorstel (taken, organisatie en financiën) bespreken in het BO 22 april 2024	Provincie, gemeenten en netbeheerders
Diverse activiteiten lopen op de drie verschillende doelstellingen	Doorlopend ⁵	Provincie (regierol), gemeenten en netbeheerders

⁵ Zie ook Voortgangsmemo werkspoor III, bestuurlijk overleg 26 februari 2024